

Beslutningsforslag nr. B 8. Fremsat den 3. oktober 1985 af Lenger (VS), Albrechtsen (VS), Pernille Falcon (VS), Elisabeth Bruun Olesen (VS) og Tinning (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om oprettelse af en børneombudsinstitution

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag om oprettelse af en børneombudsinstitution. Ombudet skal fremme børns interesser i samfundet, følge udviklingen i børns levevilkår på alle områder og især lægge vægt på følgende opgaver:

- På eget initiativ eller som høringsinstans for andre myndigheder varetage børns interesser i forbindelse med planlægning, udvikling og lovgivning.
- Løbende følge lovgivningen med henblik på at påpege børns særlige behov.
- Foreslå foranstaltninger, som kan forbedre børns levevilkår og retssikkerhed og forebygge, at børn bringes i konflikt med samfundet.
- Gennem behandling eller registrering af konkrete og principielle henvendelser opbygge viden og erfaring til brug for institutionens øvrige virke.
- Gennem informationsvirksomhed bidrage til den løbende debat om børns vilkår i samfundet.

Bemærkninger til forslaget

Det foreslås, at der oprettes et børneombud. Det vil sige, at der udpeges en børneombudsmand eller -kvinde, og at der ansættes nogle personer, som skal følge med i, hvordan børnene har det.

På børneombudskontoret skal de udføre mange forskellige opgaver, som alle er nævnt i selve forslaget.

Forslaget fremsættes, fordi forslagsstillerne synes, at der tages for lidt hensyn til børnene, når folketinget vedtager love eller kommunerne planlægger, hvad der skal ske. Det skyldes ikke altid ond vilje. Det kan også være, fordi man ikke er vant til at spørge børnene, hvad de synes om det, der skal ske, eller fordi staten og kommunen ved alt for lidt om børn. Der er ingen, som har til opgave at følge med i de ting, som børnene foreslår. Det skal efter forslaget være børneombudets opgave.

Der kan være mange ting, som børn har en mening om: skolen, trafikken, børnehaven, svømmehallen, naturen, forholdene derhjemme, film, fjernsynet, radioen, idræt og meget, meget mere. Men mange børn ved ikke, hvem de skal sige det til, hvis der er noget, de gerne vil have lavet om. Det er ikke altid nok at snakke med forældrene eller lærerne eller andre voksne, som de kender. Nu foreslås det, at de kan sige det til børneombudet. De kan gå derhen, ringe eller skrive. Det er ikke sikkert, at børneombudet kan hjælpe lige med det samme. Det kan være, at børneombudet skriver til kommunen eller skolen eller boligforeningen og fortæller om problemet og beder dem om at lave noget om. Eller det kan være at børneombudet skriver tilbage til børnene og fortæller, hvor de skal henvende sig. Det er tit svært for børnene at vide, hvor de skal gå hen, for kommunen har jo mange kontorer. Det er såmænd også svært for de voksne, men børneombudet skal vide, hvor de kan gå hen. Når der er mange børn, som har sagt deres mening til børneombudet, ved børneombudet bedre, hvad det skal fortælle til politikerne eller staten eller kommunen, næste gang der skal besluttes noget om børnene. Så kan det være, at beslutningerne bliver bedre.

Man kan sige, at børneombudet skal gøre to ting: hjælpe børnene med at få lavet om på det, de synes er forkert, og selv blive klogere ved at følge med i, hvad børnene synes. Så skal børneombudet fortælle de rigtige steder, hvad de har fået at vide. Selv om der findes kontorer om alt muligt, er der ikke ét eneste, der skal se på børnenes samlede liv og se på *alle* deres problemer. Det skal være børneombudets vigtigste opgave.

Voksne kan også ringe eller skrive til børneombudet. Det kan være forældre, lærere eller pædagoger, der gerne vil fortælle om noget, de synes der skal gøres for, at børnene kan få det bedre.

Alle skal kunne ringe eller skrive til børneombudet, hvis det de vil fortælle, handler om børn.

Hvis folketinget vedtager forslaget, betyder det, at regeringen skal lave en lov, hvori der står, at der skal oprettes et børneombud. Der skal også stå i loven, hvad børneombudet skal lave. Vi har foreslået følgende:

1. Børneombudet skal følge med i, hvad staten og kommunerne og folketinget laver. Hvad planlægger de, og hvordan udvikler samfundet sig? Nogle gange skal folketinget sende en lov til børneombudet, før den bliver vedtaget, og så kan børneombudet foreslå, at den skal laves om. Andre gange kan børneombudet selv henvende sig, hvis der er ved at ske noget, hvor man ikke har tænkt på børnene.

2. Børneombudet skal også følge med i, hvad der sker, når folketinget har vedtaget en lov, der har betydning for børnene. Virker den, som den skal? Var der noget, som folketinget overså? Så skal børneombudet tage det op og foreslå, at det bliver lavet om.

3. Hvis børneombudet har fået øje på noget, som kan gøres bedre, kan det skrive til folketinget eller byrådet eller skolen og foreslå, at det bliver lavet om. Det vil især være, fordi børn eller voksne har skrevet eller ringet til børneombudet, at børneombudet får øje på sådanne ting.

4. Børneombudet skal samle de ting sammen, som forskellige børn og voksne kommer med, så man får en stor viden om børns problemer og øn-

F.t. beslutn. vedr. en børneombudsinstitution

sker. Børneombudet skal også hjælpe børn og voksne med at løse de problemer, som de kommer med, og også på den måde får børneombudet en stor viden.

5. Børneombudet skal lave pjecer og tage ud i landet og fortælle om børnenes forhold, sådan at vi alle sammen får mulighed for at få de ting at vide, som børneombudet har fundet ud af.

Men børneombudet kan ikke selv bestemme noget eller lave noget om. Børneombudet skal kun være med til at hjælpe andre, når de skal bestemme eller lave om. Det kan også være, at der i forvejen er andre, som arbejder med de ting, som børnene skriver til børneombudet om. Så skal børneombudet lade henvendelsen gå videre til dem. Det er nemlig tit sådan, at børn ikke rigtig ved, hvor de skal henvende sig, hvis de har noget på hjerte. Men til børneombudet skal man altid kunne henvende sig, og så kan børneombudet hjælpe børnene videre, hvis det er nødvendigt.

Hvis der f.eks. er ballade derhjemme og de voksne og børnene har det dårligt sammen, så kan børneombudet ikke komme hjem og gøre noget ved det. Men børneombudet kan hjælpe børnene med at finde ud af, hvor de ellers kan gå hen med deres problemer. Hvis forældrene er blevet skilt, kan børneombudet heller ikke gøre noget ved det; men hvis børnene synes, at der er blevet taget for lidt hensyn til dem, kan børneombudet huske på, hvad der er galt, og så på et tidspunkt foreslå, at loven bliver bedre, så der bliver taget mere hensyn til børnene.

I Norge kom der for nogle år siden et børneombud, og det har der været gode erfaringer med. Hvordan gik det i 1983?

Der var 1.924 børn og voksne, som ringede eller skrev. Nogle af dem henvendte sig om de samme problemer, så børneombudet lavede ikke en sag om alle henvendelserne. Børneombudet lavede en sag om 830 af henvendelserne. De fleste sager var om noget, som drejede sig om et enkelt barn, en gruppe af børn, en skole eller en kommune. Hver fjerde gang skrev børneombudet en udtalelse til

nogen, som burde lave noget om. Det var for eksempel om børn på børnehjem, i fængsel eller på sygehus eller om børnehaver, legepladser og fritidshjem. Men børneombudet så også på skolenedlæggelser, skoleveje, farlige produkter, radio og TV og planlægning – især trafikplanlægning, hvor man tit glemmer børnene. Men mange gange hjalp børneombudet bare børnene med at komme videre til dem, som havde mere med sagen at gøre.

Børneombudet i Norge siger selv, at samfundet sparer penge, når børnene har det godt. Hvis børn kommer til skade i trafikken, koster det mange penge. Derfor er det en god idé, at børnene kan færdes trygt i trafikken.

Den norske regering og andre offentlige myndigheder spurgte også mange gange børneombudet, før der kom nye regler. 23 gange svarede børneombudet på den slags spørgsmål. De handlede om alt mellem himmel og jord: børnemishandling, massemedier, planlægning, byggeri, farligt tøj, private skoler, motorcykler og go-carts, film og video, adoption og meget mere. Når børneombudet udtalte sig, huskede det på, hvad børn og voksne havde ringet og skrevet om, og det blev der taget hensyn til.

Men børneombudet tog også selv sager op, hvis der for eksempel stod noget i aviserne om børnenes forhold, som børneombudet ville se lidt nærmere på. Endelig modtog børneombudet 263 henvendelser om foredrag på kurser og møder.

Hvert år udgiver børneombudet i Norge en beretning om arbejdet i det år, der lige er gået.

Forslagsstillerne foreslår, at der også i Danmark kommer et børneombud, og har derfor stillet dette forslag.

Som bilag er optrykt:

1. Den norske lov om børneombud.
2. Den norske »instruks for børneombudet og dets råd«.
3. Budget og regnskab for det norske børneombud for 1983.
4. En oversigt over høringsudtalelser, som børneombudet afgav i 1983.

Lov om barneombud

§ 1 (formål)

Denne lov har til formål å bidrag til å fremme barns interesser i samfunnet.

§ 2 (barneombud)

Kongen oppnevner for 4. år om gangen et barneombud.

Kongen oppnevner et råd som skal virke som et rådgivende organ for barneombudet.

§ 3 (Ombudets oppgaver)

Ombudet har til oppgave å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår.

Ombudet skal særlig:

- a) av eget tiltak eller som høringsinstans ivareta barns interesser i samband med planlegging og utredning på alle felter,
- b) følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt,
- c) foreslå tiltak som kan styrke barns rettsikkerhet,
- d) fremme forslag til tiltak som kan løse eller forebygge konflikter mellom barn og samfunn,
- e) følge med i at det gis tilstrekkelig informasjon til det offentlige og private om barns rettigheter og tiltak de har behov for.

Ombudet kan virke av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre. Barneombudet avgjør selv om en henvendelse gir tilstrekkelig grunn til behandling.

§ 4 (adgang til institusjoner og opplysningsplikt m.v.)

Ombudet skal ha fri adgang til alle offentlige og private institusjoner for barn.

Offentlige myndigheter og offentlige og private institusjoner for barn skal uten hinder av taushetsplikt gi Ombudet de opplysninger som trengs for å utføre Ombudets oppgaver etter denne lov. Opplysninger som trengs for å utføre Ombudets oppgave etter § 3 annet ledd bokstav b, kan, uten hinder av taushetsplikt, også kreves fra andre. Når det kan kreves opplysninger etter dette ledd, kan også protokoller og andre dokumenter kreves framlagt.

Reglerne i tvistemålslovens § 204 nr. 1 og §§ 205–209 får tilsvarende anvendelse for Ombudets rett til å kreve opplysninger. Tvist om anvendelsen av disse reglene kan bringes inn for herreds- eller byretten, som avgjør spørsmålet ved kjennelse.

§ 5 (uttalelser fra Ombudet)

Ombudet har rett til å uttale seg om forhold som går inn under arbeidsområdet. Ombudet bestemmer selv hvem uttalelsene skal rettes til.

§ 6 (instruks for Ombud og Rådet)

Kongen fastsetter en alminnelig instruks for Ombudets og Rådets organisasjon og saksbehandling. For øvrig utfører Ombudet og Rådet sine oppgaver selvstendig og uavhengig.

§ 7 (ikrafttreden m.m.)

Denne lov gjelder også for Svalbard. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Instruks for barneombudet og dets råd

Fastsatt ved Kongelig resolusjon av 11. september 1981 i medhold av § 6 i lov om barneombud af 6. mars 1981 nr. 5.

§ 1 Oppgaver

Barneombudet skal i henhold til denne instruks utføre de oppgaver det er pålagt i følge lov om barneombud. Ombudet skal i sin virksomhet arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet har ikke myndighet til å avgjøre saker eller omstøte vedtak i forvaltningen. Med barn menes her personer opptil oppnådd myndighetsalder.

Ombudet bør sørge for å holde offentligheten orientert om sitt arbeid.

§ 2 Hvordan saker blir tatt opp

Ombudet tar opp saker av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre.

Enhver kan henvende seg til ombudet. Muntlige henvendelser skal ombudet sørge for blir satt opp skriftlig.

Den som henvender seg til ombudet, bør så vidt mulig gjøre rede for de grunner henvendelsen bygger på og legge frem de opplysninger og dokumenter som måtte finnes i saken.

Dersom en henvendelse angår et bestemt barn, og henvendelsen ikke kommer fra barnet selv skal ombudet ikke behandle saken uten barnets samtykke. Når barnets alder tilsier det, skal også vergens samtykke innhentes. Dersom almene hensyn tilsier det, kan ombudet behandle saken, selv om samtykke som nevnt ikke er innhentet.

§ 3 Avvisning

Ombudet skal avvise henvendelser om konkrete enkeltkonflikter mellom et barn og dets foresatte, mellom foresatte innbyrdes om utøvelse av foreldreansvar og lignende saker. Ombudet skal i slike tilfeller opplyse om

grunnen til avvisningen og gi informasjon om eventuelle eksisterende instanser som har til oppgave å behandle konflikter av denne type.

Ombudets avvisning kan ikke påklages.

§ 4 Henvvisning

Henvendelser angående forhold som i det væsentlige angår lovanvendelses- eller saksbehandlingsspørsmål, skal ombudet henvise til Sivilombudsmannen når denne har kompetanse.

Angår en henvendelse forhold som kan bringes inn for et forvaltningsorgan, kan den som henvender seg til ombudet, henvises til å ta saken opp med vedkommende organ. Ombudet kan også selv oversende saken dit.

Angår en henvendelse forhold som kan bringes inn for påtalemyndighet eller spesielt tilsynsorgan, kan ombudet etter nærmere undersøkelse av sakens omstendigheter oversende saken til vedkommende myndighet dersom vilkårene i fvl. § 13 b nr. 6 er til stede.

§ 5 Henleggelse

Finner ombudet at det forhold en henvendelse gjelder, ikke gir grunn til kritikk eller annen oppfølging, kan saken henlegges. Ombudet kan videre henlegge en sak dersom det forhold henvendelsen gjelder, er rettet eller opphørt.

Ombudet kan på ethvert trinn i saksbehandlingen også ut fra arbeidsmessige grunner henlegge en sak. Ombudet bør imidlertid søke å behandle et representativt utvalg av saker.

Den som har henvendt seg til ombudet, skal underrettes om henleggelsen og grunnen til den.

Ombudets henleggelse kan ikke påklages.

§ 6 Saksbehandlingsregler

Forvaltningslovens kap. I-III og offentlighetsloven gjelder for ombudets virksomhet.

Ombudet skal før det avgir sin uttalelse påse at saken er så godt opplyst som mulig. Ombudet avgjør hvilke skritt som bør tas til avklaring av saksforholdet.

Også når det ikke følger av andre regler, skal ombudet bevare taushet om kilden for opplysninger det har benyttet seg av, når kilden uttrykkelig har betinget seg dette.

§ 7 Ombudets uttalelse i saken

Ombudet skal personlig ta standpunkt i alle saker som det har tatt opp til behandling og som ikke er blitt henlagt etter instruksens § 5. Som hovedregel skal ombudets standpunkt formes som en skriftlig uttalelse med begrunnelse.

Ombudet bestemmer selv hvem uttalelsen skal rettes til. Uttalelsen kan også rettes til presse og kringkasting eller andre, i den utstrekning ombudet finner det hensiktsmessig.

Ombudet skal ikke uttale seg om lovligheten av et forhold når Sivilombudmannen har avgitt uttalelse eller når forholdet enten er avgjort av domstolene eller er brakt inn for domstolene til avgjørelse. Ombudet kan likevel kritisere den faktiske og retslige tilstand som Sivilombudsmannens uttalelser eller domstolenes avgjørelse avdekker.

§ 8 Årlig rapport

Ombudet skal hvert år innen 1. april avgi en rapport til departementet om sin virksomhet i det foregående kaldenderår. Rapporten skal være offentlig tilgjengelig.

§ 9 Personal- og økonomiforvaltning

Ombudet utnevnes i statsråd for fire år om gangen. Ingen kan være ombud for mer enn åtte år til sammen.

Til disposisjon for sitt arbeid har ombudet et sekretariat. Sekretariatets medarbeidere ansettes etter regler som gis av departementet.

Ombudets kontorsjef er fast stedfortreder

for ombudet. Ombudet og dets saksbehandlere bør ha en variert faglig sammensetning.

Reglement for økonomiforvaltningen i departementene og reglement for departementenes organisasjon og saksbehandling skal gjelde så langt de passer.

§ 10 Barneombudets råd

I tilknytning til ombudet opprettes det et råd. Rådet utnevnes i statsråd for fire år om gangen. Det består av seks medlemmer med personlige varamedlemmer, foruten ombudet selv, som er rådets leder.

Departementene har fullmakt til å foreta suppleringsoppnevninger, dersom et medlem eller varamedlem fratrer i perioden.

Rådet skal fungere som et rådgivende, konsultativt organ for Barneombudet, og skal bistå ombudet i dets arbeid ved å drøfte spørsmål vedrørende ombudets virksomhet. Både ombudet og de øvrige rådsmedlemmer kan ta opp spørsmål som de mener bør drøftes. Ombudet kan legge spørsmål om løsning av enkeltsaker frem også for enkeltmedlemmer av rådet.

Rådet skal ikke ha noen utadrettet funksjon og heller ingen besluttende myndighet i forhold til ombudet.

Rådet bør møtes med regelmessige mellomrom minst fire ganger i året. Dersom minst to rådsmedlemmer forlanger det, skal rådet innkalles til ekstraordinært møte. Innkallelse til rådsmøter foretas av ombudet med minst to ukers varsel. Dagsorden og sakspapirer skal utsendes minst en uke før møtet.

Departementet har rett til å delta i rådets møter. Ombudet kan gi andre adgang til å delta i møtene.

Det skal føres referat fra møtene i rådet.

§ 11 Ikrafttredelse

Denne instruks trer i kraft straks.

Bilag 3

Budsjett og regnskap for 1983 med kommentarer

Barneombudets totale budsjett for 1983 var på i alt kr. 1.272.000,-. Ca. ⅓ av midlene var avsatt til lønn og godtgjørelser mens resten var beregnet på varer og tjenester. Tabellen nedenfor viser en detaljert oppstilling over budsjett og regnskap i 1983.

Totalt viser regnskapet et mindre underskudd på kr. 13.955,55. Godkjent overskridelse av tillegg til lønn er imidlertid ikke medregnet. Regnskapet må derfor sies å være i samsvar med budsjettet.

Underpost 01.1 Organiserte stillingshjemler viser et underskudd på kr. 30.285,85. Dette henger sammen med endringer etter 1. mai som en følge av lønnsforhandlingene. Etter brev fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet datert 7. oktober 1983 vil 5,6 pct.

tillegg til lønn godkjennes som overskridelse. Dette beløp vil for Barneombudet dekke mer enn det samlede regnskapsunderskudd på hele budsjettet.

Underpost 11.1 har et underskudd på kr. 77.312,55. Hoveddelen av underskuddet gjelder en utredning vedrørende funksjonshemmede førskolebarn. For å forenkle administrasjonen av denne lot Barneombudet NAVF's Senter for barneforskning stå for lønutbetaling til den engasjerte utreder. Kostnaden kunne dermed ikke dekkes over lønnsbudsjettet, men måtte regnes som kjøp av tjenester. Underpostene 01.2 Ekstrahjelp og 01.7 Styrer, råd og utvalg viser dermed et tilnærmet tilsvarende overskudd, i alt kr. 81.916,92.

Post	Budsjett	Regnskap	Rest
01-1 Organiserte stillingshjemler	585.000,00	615.285,85	-30.285,85
01-2 Ekstrahjelp	98.000,00	70.712,48	+27.287,52
01-7 Styrer, råd og utvalg	70.000,00	15.370,60	+54.629,40
01-8 Trygd, pensjoner	127.000,00	117.829,98	+9.170,02
01 Lønn og godtgjørelser	880.000,00	819.198,91	+60.801,09
11-1 Maskiner, inventar og utstyr	10.000,00	14.106,40	-4.106,40
11-2 Forbruksmateriell	17.000,00	13.859,21	+3.140,79
11-3 Reiseutgifter m.v.	47.000,00 ²⁾	45.612,53	+1.387,47
11-4 Kontortjenester, porto, telefon	95.000,00	172.312,55	-77.312,55
11-5 Møter og seminarer	80.000,00	83.729,70	-3.729,70
11-9 Bygningers drift, lokalleie	143.800,00	137.176,25	+5.823,75
11 Varer og tjenester	392.000,00¹⁾	466.796,64	-74.796,64
Totalt kap. 1550 Barneombudet	1.272.000,00	1.285.955,55	-13.955,55

1. Denne posten er etter krav om innsparing redusert med 2 pct. av det opprinnelige budsjett på kr. 400.000,- for post 11.

2. Innsparingen er tatt på post 11-3 som opprinnelig hadde en budsjettramme på kr. 55.000,-.

Oversikt over høringsuttalelser som Barneombudet avga i 1983

1. NOU 1982:26 Barnemishandling og omsorgssvikt. Til Sosialdepartementet 1. februar 1983.
2. NOU 1982:14 Om fastsettelse og innkreving av underholdsbidrag, høringsbrev nr. 2
Til Justisdepartementet 10. mars 1983.
3. Handlingsprogram om tiltak mot kvinnehandling.
Til Sosialdepartementet 19. mai 1983.
4. Utkast til førersegner om standardfrådrag for utgifter ved bruk av samværsrett.
Til Finansdepartementet 2. juni 1983.
5. NOU 1983:3 Massemedia og mediepolitikk.
Til Kultur- og vitenskapsdepartementet 10. juni 1983.
6. NOU 1982:27 Funksjonsfordeling og administrasjonsordninger.
Til Kommunal- og arbeidsdepartementet 23. juni 1983.
7. Innstilling om arbeidsmiljøloven og unge arbeidstakere.
Til Kommunal- og arbeidsdepartementet 30. juni 1983.
8. NOU 1983:15 Planlov
Til miljøverndepartementet 30. juni 1983.
9. Forslag fra planlovutvalget om utvidete bestemmelser om bebyggelsesplan m.v.
Til miljøverndepartementet 30. desember 1983.
10. Utkast til endringer i byggeskriftene av 1. august 1969 som følge av endringer i bygningsloven vedtatt 27. maj 1983.
Til Kommunal- og arbeidsdepartementet 1. juli 1983.
11. Utkast til forbud mot svært brennbare tekstilprodukter.
Til Statens forurensningstilsyn 8. juli 1983.
12. Lovbestemmelser, forskrifter og retningslinjer om fylkeskommunens ansvar innen barnevernet og om barnevernsinstitusjoner.
Til Sosialdepartementet 26. juli 1983.
13. Revisjon av lov av 6. mars 1970 nr. 4 om tilskudd til private skoler.
Til Kirke- og undervisningsdepartementet 9. august 1983.
14. Utkast til endring av førerkortforskriftenes § 5 med sikte på senking av aldersgrensen for moped/motorsykel og gokart på lukket bane.
Til Statens Vegvesen 12. august 1983.
15. NOU 1982:38 Nemnder på kommuneplan.
Til Kommunal- og arbeidsdepartementet 12. august 1983.
16. NOU 1983:9 Lov om film og video.
Til Justisdepartementet 5. september 1983.
17. Utkast til endringer i gjeldene regler og om fastsetjing av karakterar og om vitnemål.
Til Kirke- og undervisningsdepartementet 15. september 1983.
18. Utkast til forskrifter om motoriserte transportleketøy for barn.
Til Statens forurensningstilsyn 15. september 1983.
19. Utkast til lov om adopsjon.
Til Forbruker- og administrasjonsdepartementet 14. oktober 1983.
20. Utkast til nye trafikkregler.
Til Statens Vegvesen 31. oktober 1983.
21. Kommentarer til statsbudsjettet – Grunnskolen.
Til Kirke- og undervisningskomiteén i Stortinget 8. november 1983.
22. Supplement til NOU 1983:15 Planlov – Delinnstilling om konsekvensutredningen.

Til Miljøverndepartementet 4. januar
1984.
23. Forslag til forskrifter om varsling av ar-

beid på offentlig veg.
Til Vegdirektoratet 12. januar 1984.